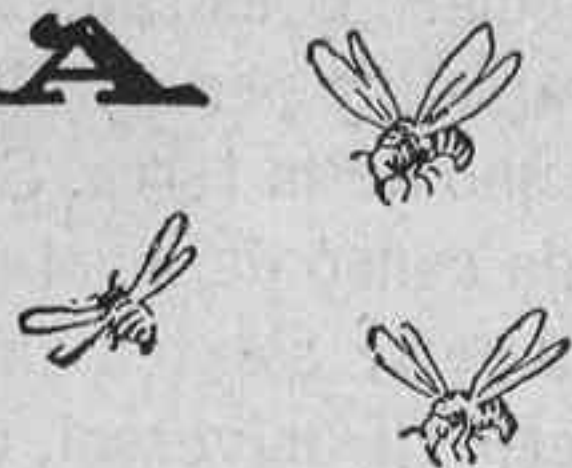

L'ESQUELLA

DE LA TORRATXA

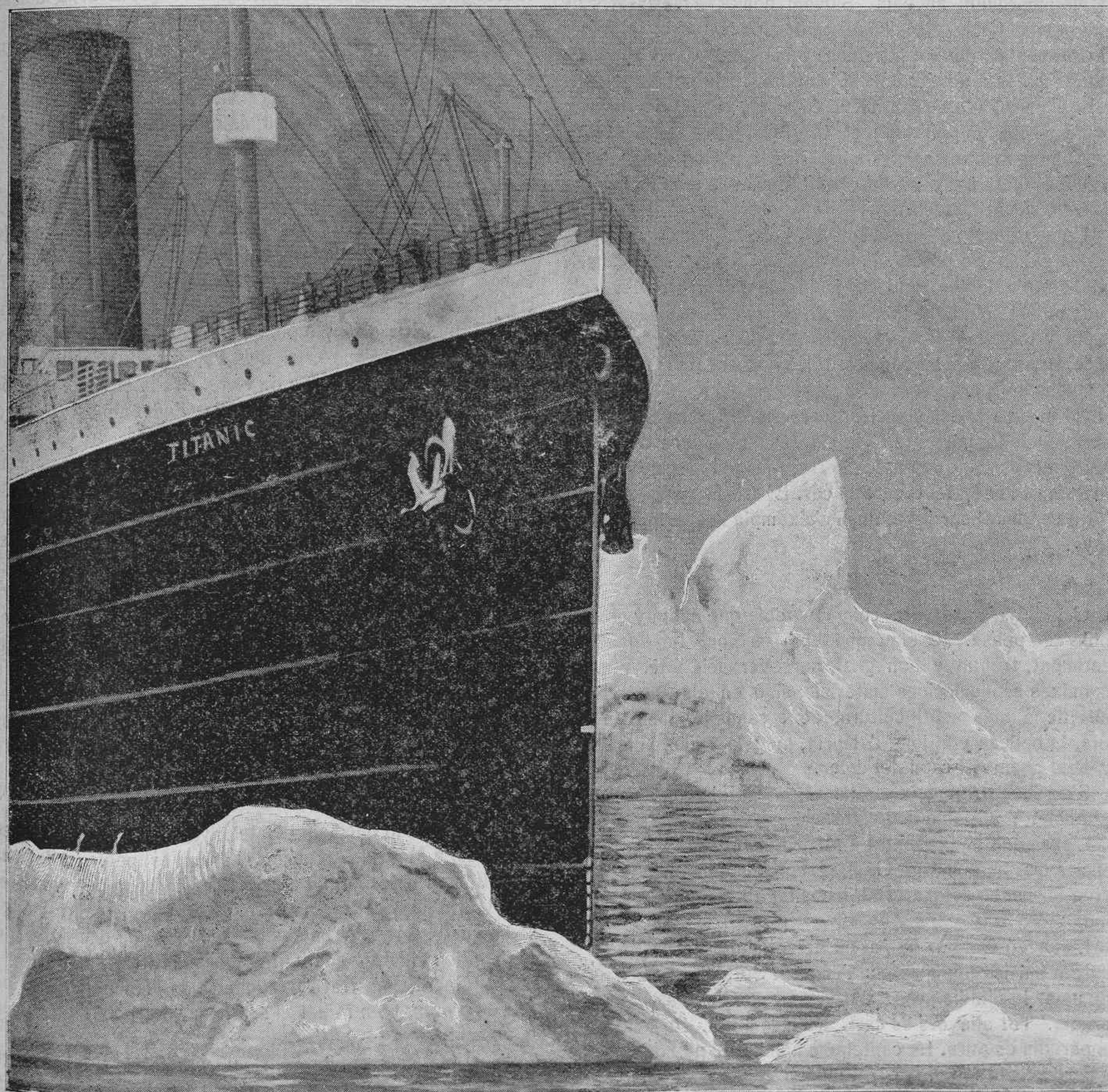

BARCELONA, 26 D'ABRIL DE 1912

NÚM. 1739 ————— ANY XXXIV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ————— Atrassats: 20

LES TRAGEDIES DEL MAR

El «Titanic» y els «icebergs» (bancs de gel, causants de la espantosa catàstrofe).

JORNADES CATALANES

QUAN CATALUNYA CANTA, MADRID ESCOLTA

No amarguem un cant. Siguem homes d'humilitat y de bona nova. Quan Catalunya canta, Madrid escolta. Y ara s'ha presentat, davant la feblesa femenina de la Cort madrilenya—que en aqueix lloc sí que ha sigut patria comú y terra d'amics,—la nostra ànima catalana, posant de manifest tot l'esperit d'un poble que canta y d'un poble que pensa.

Abdues manifestacions s'han donat ab les audicions de l'«Orfeó Català» y ab les conferencies d'en Gual sobre *El Geni de la Comedia*.

Una explosió d'entusiasme les ha rebudes. De tot arreu surgen elogis. Se prodiguen les lloanses. S'aixeca l'encenser. Tot està ple de beatitut. Se frueix la manifestació selecta d'un nou art. No hi ha prevencions; no hi ha prejudicis. Tot es pur y tot es sà. Pot esser que, en mitg d'aquesta puresa de sentiments, s'hi barregin desitjos malsans, concupiscent, refinadament perversos. Pot esser que hi hagi algú que'n vulgui treure conseqüències, pera aprofitarles. Deixemlos estar. Que la part utilitaria no resa ab l'obra d'art. No amarguem un cant de nostra terra, quan hi ha qui l'escolta. Cantem, també, fent coro al cor. El lirisme es la joventut. Y ara sentim el cor jove, quan s'aixampla l'esperit de Catalunya.

* * *

Catalunya's presenta com un poble que canta y com un poble que pensa. ¿Creieu que això es poc? Inteligencia y sentiment, treball y bon gust, perseverancia y fè. Y no en les baixes especulacions materials, sinó en els enlairats pinells de la més subtil cultura, aont campeja, plena de blavors, la bellesa y la joia, l'alegria, la gaia y encisadora festa, aont anem pel camí del dolor.

S'arrenca tot aqueix sentiment, a Catalunya, de l'ànima del poble. Y al poble deu retornar.

L'obra que ha presentat a Madrid l'«Orfeó» y les conferencies que ha donat en Gual, arrenquen d'un mateix punt, estan formades del material, treballat ab fadiga, d'un mateix bloc.

L'«Orfeó Català» ha nascut de sota una verneda. Es el cant, la música popular, que l'inspira. Sota d'un salzer plora una nina. Ja n'hi ha prou. Burdament en Clavé esculpeix la paraula. Tot allavors es cast. Es ingenuitat. Es sentiment. La paraula es pura. La canten els humils. Si no ho fan millor es perquè'ls hi falta'l mestre. Donen lo que poden. No tenen res més. Alabat sia pera sempre'l seu esperit. Però l'intel·ligencia treballa. Y molt la depuració. Es grossa la tasca. Són

vint anys de vida. Tota una energia de joventut. Tot l'ofertament d'una existencia. Y les rames del salzer extenen per una part les seves arrels y per altra'l seu brancatge. Per les arrels xucla tota la saó de la terra. Se gaudeix de les fonts primitives. Una vella cansó de montanya's transforma y embelleix. Y, per altra part, s'exten la brancada, rebent l'impuls de l'aire, de l'esperit universal, del geni de la terra. Y l'humil pastora d'un dia, del cabridet a la falda, se recolza, tan ignocenta com sempre, tan senzillament hermosa, sota l'ombra de l'arbre gran, que fa sombra perquè s'aixampla per la magnitud de tots els vents, ab el geni esperitual de Beethoven y de Bach.

En el Palau de la Música Catalana hi ha, com a glorificació, les testes d'en Clavé y d'en Beethoven. Es en Clavé l'arrel que xucla de la terra. Es la mare que'ns dona la sang. Es en Beethoven de cepa que reb l'impuls de tots els vents. Es el geni de la tempestat. Es la cultura. Es l'intel·ligencia. Es l'eterna bellesa.

L'arbre de la Patria ha grandit. Ens fa ombra. Però no oblidem que de la terra humil, del bon poble, ha surgit. Y al bon poble té de cobejar ab la seva ombra.

Y aixís ha sigut l'obra d'en Gual. ¿D'aont ha surgit el geni de la comedia sinó del poble?

El subtil esperit d'Aristófanés buscava en les imatges grolleres un medi d'educació cívica. Se rebaixava. Afalagava el baix instint pera aixecarlo. S'amagava, pera plorar, darrera la mueca de la caràtula. Presentia l'enfonzament del paganisme. Era la religió popular. Y ab puny clos vulnerava a Sócrates que s'apartava dels viaranys de creencia tradicional, pera matar l'alegria de viure. Era la seva vèu l'esperit de la revolta popular, presentint l'adveniment tètric de l'edat mitjana.

Y es en l'edat mitjana, el geni de la comedia que's manifesta revoltat, per l'instint popular. La mort tot ho vol dominar. Però el jutglar y el bufó y el trovare, canten y riuen. Demostren un anhel. La rialla no es franca. Y aixís com Aristófanés, ridiculisant a Sócrates, volia privar la vinguda de la mort cristiana a la terra, el jutglar, prepara, oposadament, l'adveniment de l'Arlequí desvergonyit y esceptic que ab els seus picarols omplirà de joia tota l'humanitat. Tornen a venir els bons temps. L'aute sacramental se transforma en comedia de picardies. Molière agafa el geni del poble, com feu Aristófanés, pera fuetejar als privilegiats. Torna a riure la màscara de tot, pera no tenir que plorar de tot.

* * *

Aquí teniu lo que ha fet Catalunya, en aquestes glorioses jornades, a Madrid. Arrencant l'ànima del poble ha fet obra de cultura. Plena d'orgull en sigui considerada per nosaltres.

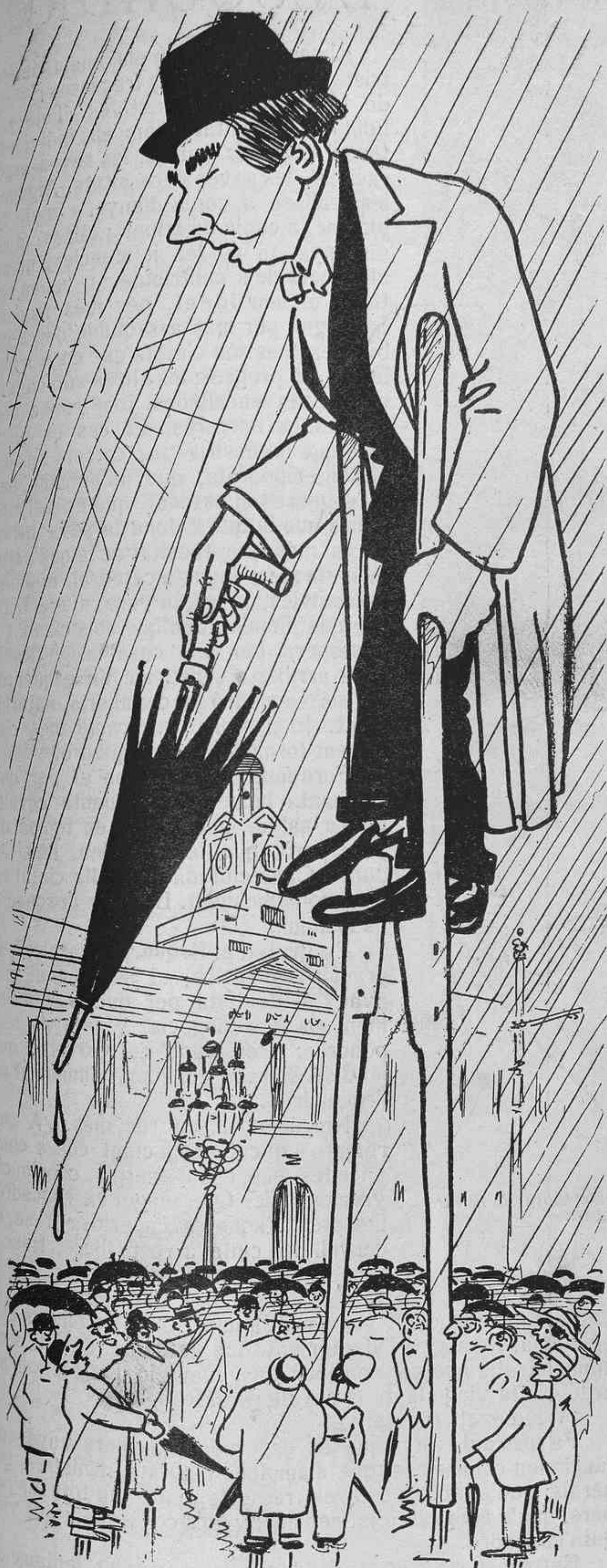
Madrid ha escoltat. Ha escoltat la vèu que canta y la paraula que ensenya. Y ha sigut la voluntat de dos homes, en Millet y en Gual, la que ha fet aquet miracle.

En Gual ha mostrat l'intel·ligencia de l'home que riu per por de plorar, y en Millet el sentiment del poble que canta quan sent.

Sentim, cantant; plorem, rient. Que aixís sigui el nostre esperit mediterrani. Y que, quan se manifesti fóra de casa nostra, ompli de llum les planes xorques.

ROMÀ JORI

¡ETXEM!...

EN GUAL, A MADRID

—No us podeu queixar, estimats madrilenys... Jo us he portat l'art grec, el teatre intim, el Geni de la Comedia... y la benèfica pluja que tant necessitaveu.

¿Per què's constipa l'home?

No s'ha pogut saber mai. Be n'ha fet, la ciencia, de passos y tentatives pera desvaneixer el terrible misteri; be se n'han reunit de congressos de sabis; be se n'han ofert de premis quantiosos... Tot ha sigut en và. L'home, malgrat aquestes ofertes, aquets congressos y aquestes tentatives, continúa vivint en la mateixa ignorancia, y a lo millor, ¡ai què tinc!, ¡ai què tinc!, se sent al nas unes certes pessigolles y ¡etxem!, ja està constipat.

Per no haver de confessar la seva incapacitat espantosa, els metges no's descuiden mai de donar consells, que a primera vista semblen discrets y utils.

—Abrigueuvos bé—diuen:—Poseuvos una xalina de llana al coll. Al sortir d'un lloc calent, tapeuvos la boca ab un mocador...—

Carregats vostès de bona fè, procuren fer tot això que'ls diuen els metges. Se tapen la boca, s'emboiquen ab llanes y pells, s'enrotllen al coll totes les xalines que troben a casa, y quan menos s'ho pensen, sobtadament, sense previ avís, els ulls se'ls omplen de llàgrimes, el nas els apareix dotat d'aigua viva, y vinga estornudar, y vinga dir inales paraules, y vinga dubtar de la ciencia, de les xalines y de les pells.

Dels apotecaris, ni hi ha que parlarne. Consultin vostès les últimes estadístiques, y veuran com totes diuen lo mateix:—Tals pastilles han fet guanyar quatrecent mil duros al seu autor; tals globulillos han produït dos milions de beneficis nèt. No obstant, se sab positivament que ni els globulillos ni les pastilles han curat mai ni un sol constipat.

Abans, aquesta malura tenia tongades. Hi havia els constipats d'entrada d'hivern y els constipats de primavera. Fòra d'aquestes dugues temporades oficials, els ciutadans que's constipaven era perquè's ventaven ab excessiva violencia o perquè's feien tallar els cabells massa curts.

Avui això s'ha acabat. No se sab si per culpa de les instal·lacions elèctriques, cada dia més numeroses, o perquè la política ens recrema les sangs o per altres causes que escapen a la nostra penetració limitada, lo cert es que, ara, la temporada de constipats comença el dia primer de Janer y acaba a les 12 de la nit del 31 de Desembre. L'¡etxem! s'ha convertit en fruita de tot l'any.

Y això es precisament lo que més indigna a les persones honrades. ¿Per què un home ha d'estar exposat a constiparse, per exemple, el dijous de Corpus?

¿Còm s'explica que l'estornut pugui florir en els nostres nassos en ple Juliol, quan les tendetes apareixen guarnides de tallades de cindria y els tramvies corren cap als banys, materialment carregats de carn humana?

¿Còm s'explica?... De cap manera. El misteri del constipat humà ve a esser lo mateix que'l deute d'Espanya. Com més se l'estudia y més se treballa pera evitarlo, més creix.

Per això la gent, cansada de lluitar contra ell sense resultat, ha acabat per pendres'el a la fresca. A nou enemic, tàctica nova.

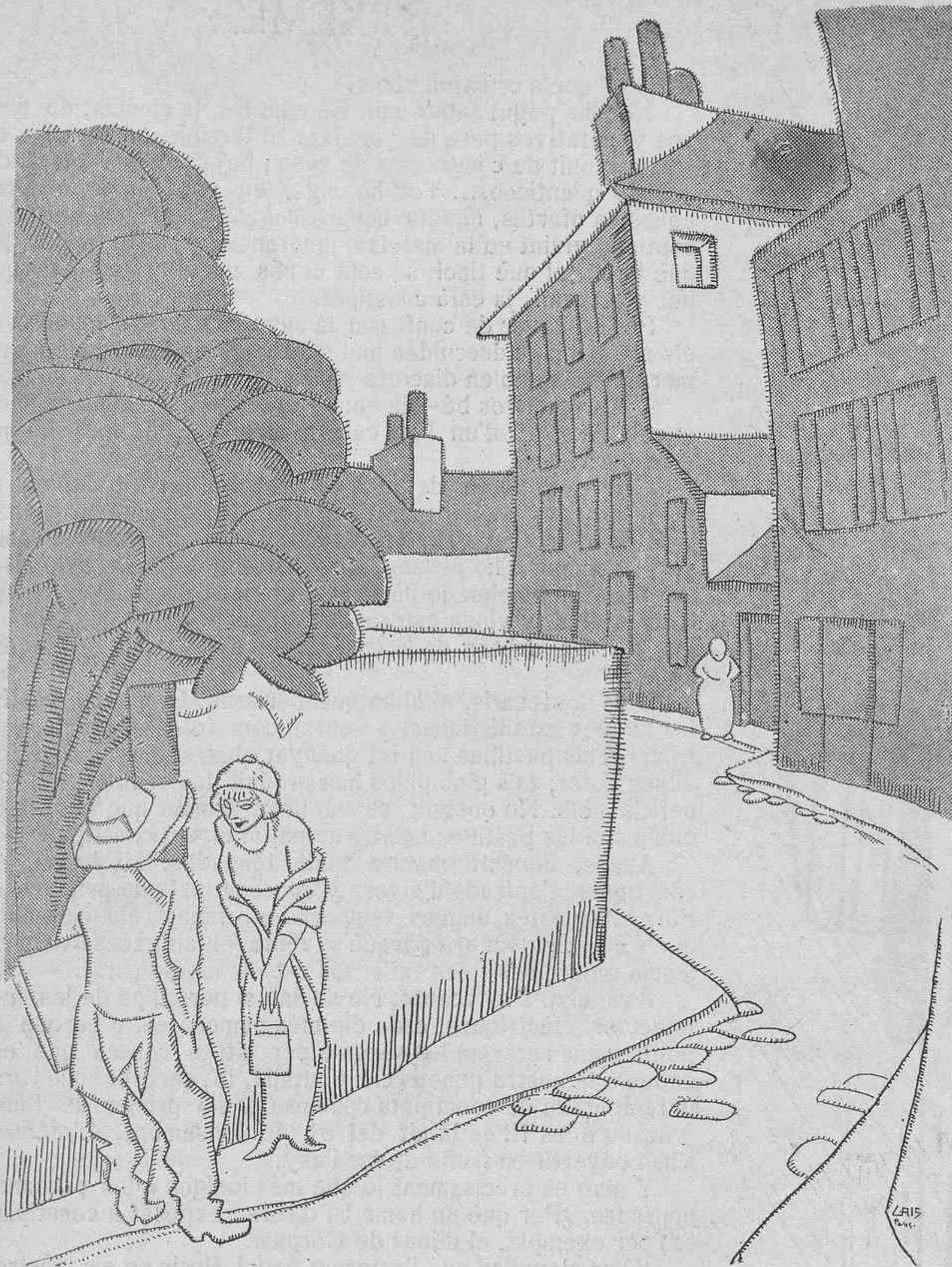
¿Taparse?... ¿Abrigarse?... ¿Adoptar cap mena de precaució?... Es la tonteria més grossa que's pot cometre.

Perquè, ¿què's consegueix ab això? Res. Un hom se guarda, evita les corrents, se posa bossal, s'emboica tot ell com una sagrada reliquia. Y com que, a pesar dels miraments y dels envoltoris, el constipat ve, l'home, ab moltíssima raó, s'enfada.

—¿Què n'he tret—diu—de ser una persona de seny, morigerada y previsor? ¿De què m'han servit tants cuidados y tantes precaucions, si ab tot això... ¡etxem! ¡etxem! ¡etxem!?...—

Y s'exalta y's crema. Y ¡han vist vostès res més ridicol que un home constipat y, además, cremat, es dir, treient foc pels caixals y aigua pels ulls?

¡No!... Lo més barato, fet y fet, es no amoinarse per

INTIMITATS

—Hola, pinta-mones!... ¿Encara t'entens ab aquella planxadora del Born?
—No... Ara no m'entenc ab ningú... M'he tornat «cubista».

res, ni seguir cap de les pràctiques que, pera lliurnos dels refredats, aconsella la rutina.

¿Que ab aquet sistema potser ens constiparem?

També ens constipem ab l'altre.

Y, al menos, fentho aixís, tenim l'immensa ventatja de que no'ns podem enfadar. L'home que no s'abriga, ni's tapa la boca, ¿què té de particular que's constipi?

La qüestió es saber estornudar alegrement y deixar que les coses segueixin el seu curs natural.

En una comedia d'en Labiche un personatge pregunta a un jove apotecari què ha de fer un home quan està constipat.

—Mocarse—respon l'altre, molt serio.

Y a continuació afegeix:

—Seguint aquet sistema, el constipat us durarà quatre o cinc dies. Ara, si sou ric y us el voleu cuidar, donantvos perfums y prenent tè, us en durarà catorze o setze.—

La recepta mereix ser ensajada.

Es senzilla y no costa ni un centim.

A. MARCH

L'ESQUADRÓ

El cas es unic en els anals de les tristeses cíviques, dels fracassos cívics, de les fatalitats colectives. Tots sabem que les ciutats, com els individus, tenen els seus anhels, les seves aspiracions, les seves necessitats. Algunes les realisen a copia d'anys, a copia de pidolar, a copia de tributs; altres, ni ab els anys, ni ab les influències, ni ab els diners dels contribuents, veuen satisfet el seu ideal, per més modest que sigui, per més assequible que sembli. Les unes són ciutats que corren per la via del progrés; les altres són ciutats que moren encallades. Jo'n conec una d'aqueixes darreres. El cas es unic. Una que no desitja pas carrers amples ni ben empedrats, que no demana pas clavegueres ni netedat, que no vol més gloria que la que li dona la seva historia, ni més sumptuositat de la que's troba en la seva augusta catedral, ni anhe-la tramvies, ni aigua pura, ni electricitat que ilumini; una que sols clama y's desespera per una cosa insignificant: pera arribar a conseguir un esquadró. Sí; un esquadró de cavalleria, naturalment. Jo no conec aspiració més clarament formulada: un esquadró.

Fora inutil explicarvos el per què cinquanta homes y cinquanta cavalls poden salvar una ciutat en temps de pau; però, que la salvarien, no hi ha dubte. Cada ciutadà d'aquella ciutat en té el convenciment. La fè en l'esquadró es unaním.

Pregunteu al flequer, al carnicer, al granaire, al sastre, al sabater, al manya y al dentista, per què van malament els seus negocis, y tots us respondran: «Per culpa del Govern, que no disposa l'acantonament immediat de l'esquadró».

Ningú pensa en res més. ¿A què rompre's el cap projectant coses complicades, que calen energia, constancia y valor cívic? Que vingui un esquadró. Després d'aqueixa imperiosa frase, el cervell del ciutadà resta lliure, fresc y sencer, com un cap de col.

Y si's plega una fàbrica, si's tanca un establiment, si quiebra un banquer, se paralisa una feina o amenaça una epidemia, tot seguit l'ajuntament, que vetlla pel bé dels seus administrats, acorda nomenar una comissió que gestioni ab urgencia la vinguda de la cavalleria salvadora.

¡Y la cavalleria mai ve!

Fa quaranta anys que es esperada; quaranta anys que funcionen comissions, que s'amoïnen diputats, ministres, generals; que's toquen tots els ressorts, que's fan tots els papers, que's malgasten influències, y no's consegueix que vingui l'esquadró.

Entretant, la ciutat va decandintse, morint lentament, anyorant sempre l'esquadró. Cap enamorada es més constant en son amor, ni cap fat més implacable que'l que pesa sobre la ciutat trista.

L'imaginació popular, a copia de pensar en aquella dissort constant, arriba a atribuir a l'esquadró un poder magic. En cas d'aiguat, ell salvaria les criatures; en cas de foc, ell posaria ordre; en cas de lladres, ell els atraparia; en cas de

festes, ell donaria vistositat als espectacles, y fora prodigiós lo que arribarien a menjar aquells soldats y aquelles besties, segons la dita popular.

Els magatzems restarien vuides de grans; no hi hauria prou arròs, ni prou fideus, ni prou sigrons, ni prou bacallà pera atiparlos; y el diner correria y la prosperitat de la urb fora arribada.

Y el pobre y el ric pensen ab una mateixa amargura en l'ausència de l'esquadró. L'un per egoisme, l'altre per aborrimment. El ric no sab en què esmersar les tardes: veure trotar cavalls, caure homes, enristrar llanses y voleiar els sabres, seria un honest divertiment. Les maniobres d'infanteria l'aborreixen; n'està embafat.

* * *

¡Oh, ciutat ilusionada! Serva el teu anhel, la teva sed d'esquadró, el teu ensomni. Si un dia logressis lo que tant anyores, veuries esvaída la teva esperança de regenerarte. Tindries que pensar seriament en cercar quelcom més que un esquadró.

Que les venedores ambulants de xufles y cacaus fassin més negoci en les tardes dels diumenges, que'ls estancs despatxin més *caliqueños* y les tavernes més copes d'aiguardent, que les minyones de servei siguin més sollicitades y entri un bordet més cada trimestre en el torn de l'Hospici, y's casi una senyoreta més a l'any, y s'apugi la palla y els fems s'abarateixin, no val gran cosa.

Existeixen cent mil altres maneres de progressar, y, creume, un soldat y un cavall d'un esquadró són frugals com qualsevol altre home y qualsevol altre cavall que no vesteixen *uniforme*.

P. BERTRANA

EN MILLET A CA'N MADRID

—¡Hombre!... Pues ¿y la fals?
—Mientras us porteu com cal ab nosaltres, la conservarem envainada.

A CASA DONYA ELENA VIDAL

—Bona senyora: vostè que es tan aficionada a pagar enterrors .. ¿que no podria allargarse a pagar algun funeralet?

L'art català a Madrid

En Gual ha tingut a Madrid la seva hora d'actualitat.

El seu nom ha omplenat les planes dels periodics; ha sigut elogiada la seva obra, reconegut el seu talent sense reserves ni atenuacions...

En Gual, incansable, estudiós, treballador, ha plantat a l'escenari del «Princesa» la bandera de Catalunya. De l'èxit per ell obtingut devem felicitar-nos en quants seguim ab amor y devota atenció les manifestacions culturals de la nostra terra.

Sense depressius apois oficials, sense planys llastimosos ni tocs de somatent, defugint les lloanses ridícoles y l'enutjós incens de capelleta, ha sabut triomfar en Gual, com, abans que ell y a Madrid mateix, triomfà l'esperit de Catalunya en les persones d'en Feliu y Codina, en Guimerà, l'Albeniz, en Rusiñol, en Borràs, en Vives, en Morera, en Marquina y tants altres, expressió veritable del nostre valer y de la nostra intel·lectualitat.

En Gual, fent valerosament el seu camí, fiant al seu merit y a les seves condicions la seva sort, es l'exemple més viu de fortlesa y d'independència que a l'obra de les nostres miloques honoraries pot oposarse.

En Gual, victoriós, rebent l'aplaudiment y l'homenatge del public d'Espanya.

Els impotents y els fracassats, clamant contra una quimèrica indiferència del public, en el fons encertat y sempre justicier...

Poti-poti municipal

Per sobres de si l'Ajuntament havia d'estar o no representat en unes festes que, ab motiu de l'inauguració del monument a la memoria del general Ibáñez, se faran a Niza, va armarse al Consistori un bat-y-bull de mil dimonis.

Pera anar a Niza's demanaren, en un principi, 2000 pessetes pera gastos de viatge.

Encara que semblí mentida, varen alsarse, d'entre'ls regidors, algunes vèus en el sentit de que'ls qui volguessin anar a Fransa se paguessin l'excursió de la seva butxaca, ja que això de xalarse per compte de la Pubilla, es cosa que té a l'opinió escamada, y ab motiu.

L'idea de fer el viatge a base de tant per barba, tragué de pollaguera an en Serraclara, que, pera tornar la pilota, impugnà més tard una proposició encaminada a adquirir una obra d'art.

—No es just—digué en Serraclara—que l'Ajuntament se permeti el luxe de comprar un quadro, havent negat una subvenció que'ns faria quedar correctament als ulls d'Europa.—

Com se veu, no es el leader del bando radical home que acostumi a anarse'n per les branques.

El final de la seva frase ho demostra clarament.

Ab tot, pot el senyor Serraclara posarse tranquil.

A l'Europa no l'amoina, poc ni molt, el fet de que dos o tres regidors dels nostres vagin o no a passar una setmana a Niza.

La preocupació més gran de l'Europa està, avui per avui, en saber la sort que a l'Ajuntament pot correr el fill del senyor Serracla, advocat y burot honorari.

Per les notes que a la premsa diaria facilita l'Arcaldia hem vingut en coneixement de que, en virtut d'un acord pres per la Junta de Museus, se celebrará proximament un concurs pu-

MORISCA

—¿Què volen aquelles minyones del finestral?
—No ho sé... ¿Diuen que si hi vol pujar?
—Què dimoni haig de pujar... si soc baix!

blic (?) pera proveir una plassa d'auxiliar tecnic pera la *Biblioteca dels Museus*, y un'altra d'ajudant tecnic pera'l *Museu d'art modern*.

Segons la nota, està dotada, la primera, ab 2400 pessetes; la segona, ab 3000.

Com sempre, lo del *concurs public* es, aquesta vegada, un solemne romanço.

De les dues plasses, n'hi ha una pera en Joaquim Folc y Torres, redactor de *La Veu*. L'altra es pera en Batlle, d'*El Diluvio*.

El primer, amparat per la minoria de la dreta. El segon, pels prohoms del lerrouxisme.

Els infelissos incondicionals poden seguir esmolant les cadires del cafè de la «Casa del Pueblo» en espera de que'ls arribi el torn.

El secretari de l'ajuntament d'un poble de la provincia de Valencia s'ha suicidat, després de matar a la dòna y un fill seus.

El terrible funcionari deixà escrita una carta en la que manifestava haver comès tan grossa etzegallada, perque, havent *distret* els fondos del municipi, no's veia ab pit pera afrontar la vergonya que la divulgació de la nova li ocasionaria.

—Tampoc he volgut, afegia, que la meva familia sobrevisqui a la deshonra.—

Això no més podia passar en un poble de la provincia de Valencia.

Al diposit municipal de veïcòls hi ha sigut portat un ase que estava abandonat a la via pública y que serà entregat a qui acreditï esserne l'amo.

En cas de que ningú's presenti a reclamarlo, se li encomanarà la presidència d'una comissió.

Una observació expressiva y curiosíssima feta per un amic, y que, sense comentari de cap mena, sotmeto a la consideració dels llegidors.

El Diluvio, tan pesat y poca-solta quan comensa ab una cosa, no ha anomenat una sola vegada la colla de la gana, desde que's publica *El Intransigente*.

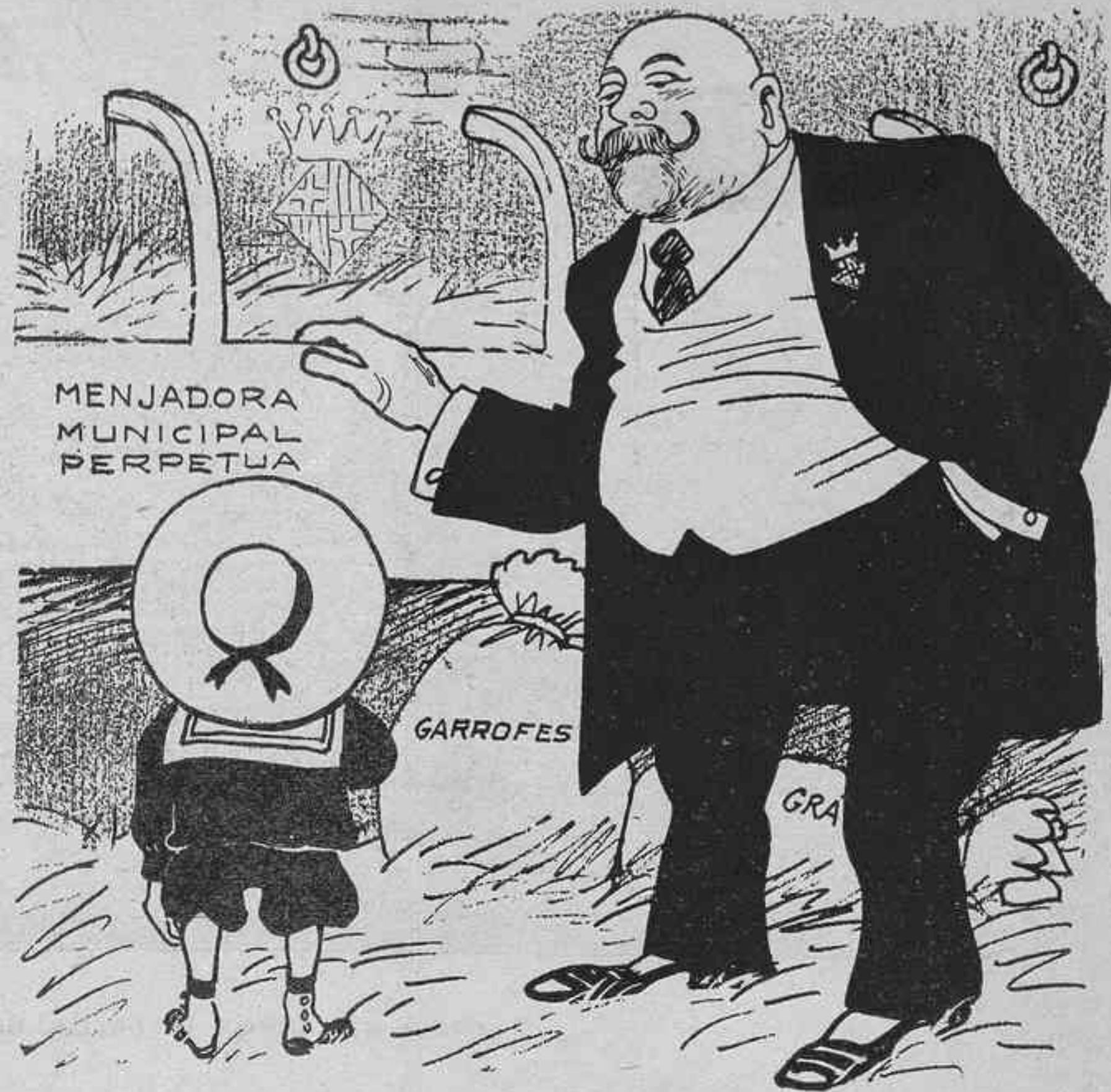
MITUS

GLOSARI

«L'ÀNIMA DE CATALUNYA»

Desde que tenim ús de raó veiem que aquí, en la nostra terra, aixís què mor un gran poeta, l'endemà de la seva mort diem que era «l'ànima de Catalunya».

EL BON PARE

—¿Què'n tens que dir d'aquet regalo de bodes?

Quan va morir en Balaguer va durar dos mesos que tothom deia: «Era l'ànima de Catalunya».

El jorn que va morir el gran Verdaguer, havia mort «l'ànima de Catalunya».

Y ara, al morir el nostre Maragall, també ha mort «l'ànima de Catalunya».

Això ens posa en una confusió que voldriem que'ns aclarissin. Quan un poeta viu, ¿es que no té ànima, o es que no la té «de Catalunya» fins al moment de la seva mort? ¿Es que l'ànima no fa d'ànima mentres la porta per Catalunya? ¿Serà tal volta que pera arribar a esser «ànima de Catalunya» l'autor ha de desapareixer? ¿Serà que'l poeta s'ha de morir? ¿Serà que no ha de fer nosa an els que viuen o que'l paguem ab aquet titol perquè es barato y de poca feina?

Perquè observem una cosa: que'l respecte oficial y l'admiració colectiva no solen venir fins que'l destinat a esser «ànima de Catalunya» ja no viu entre nosaltres, y mentres vivia, si ho sabiem, ens ho callavem com a morts, y no solsament ens ho callavem, sinó que no llegiem els seus llibres. Moltes obres d'en Balaguer, per exemple, que va esser «ànima», s'han quedat a primera edició; la majoria d'en Verdaguer no han arribat a la segona, y les d'en Maragall, tots ho sabem, algunes varen imprimirse per la voluntat dels amics y les altres quasi són inèdites; lo que vol dir, si no'ns errem, que fem les obres complertes per compliment an els morts, y que les ànimes de Catalunya no llegeixen ni la seva «ànima».

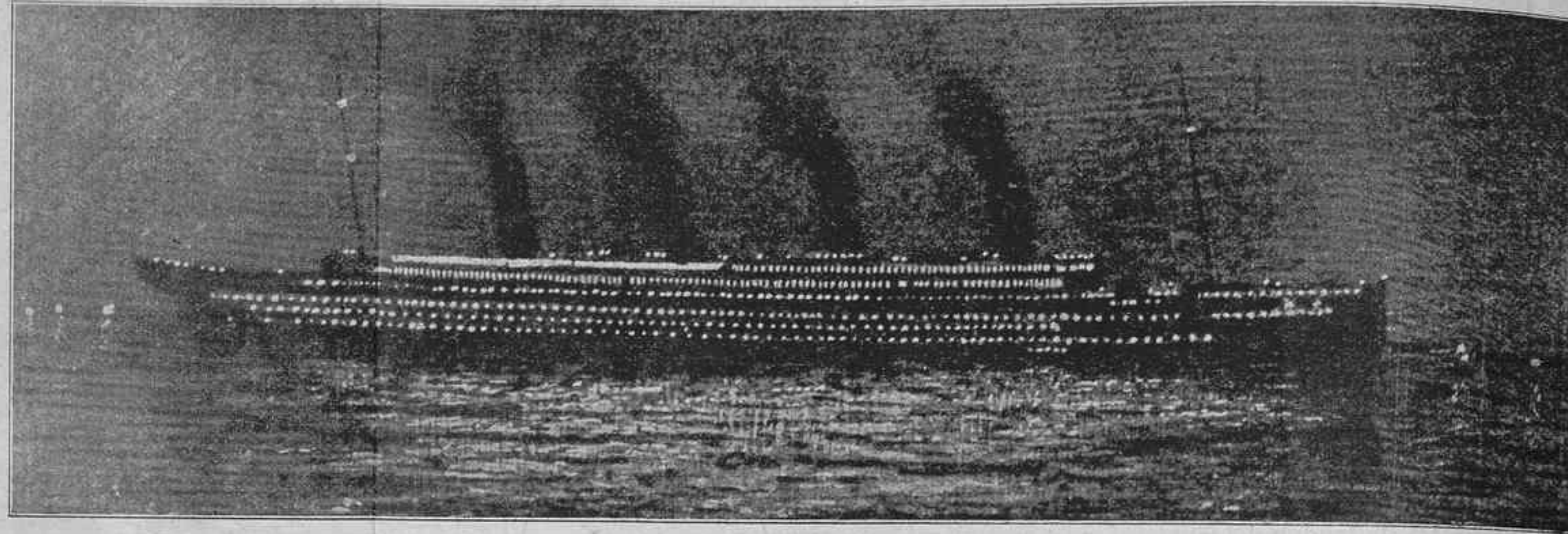
¿Quí deurà esser l'autor poc llegit que se li guardi aquet nomenament?

No voldria que fos cap amic, perquè tal com estan les coses es desitjarli la mort.

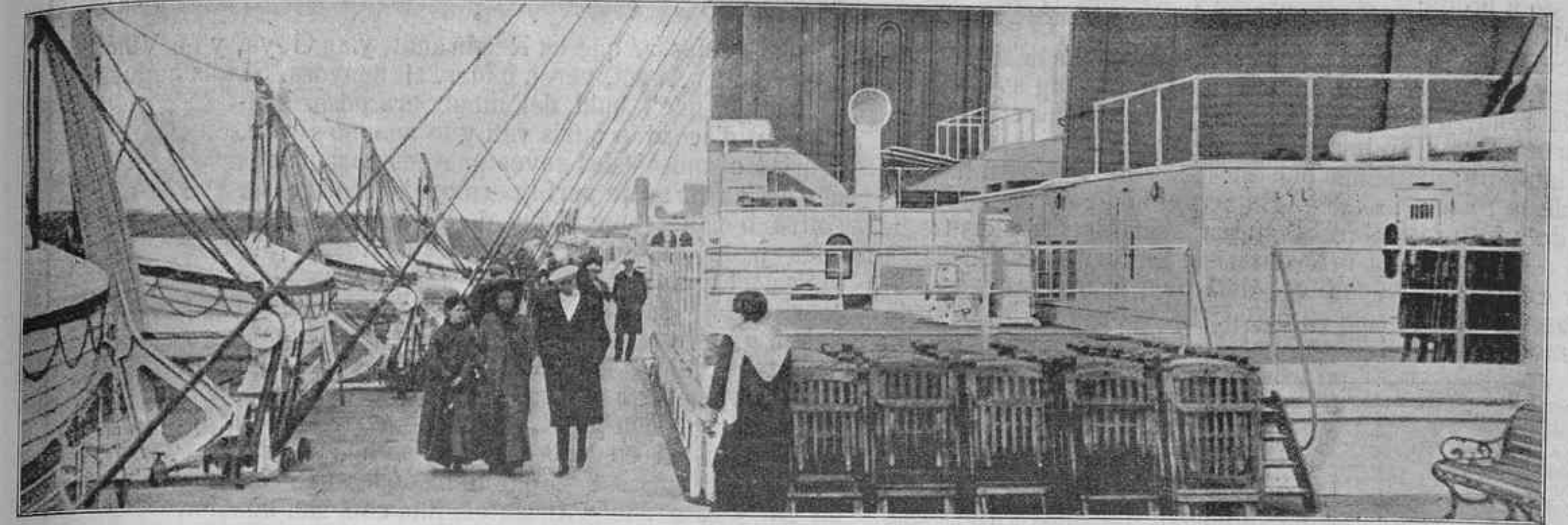
Deu fassi tardar als que estimem, a esser «ànima de Catalunya».

XARAU

EL NAUFRAGI DEL "TITANIC"

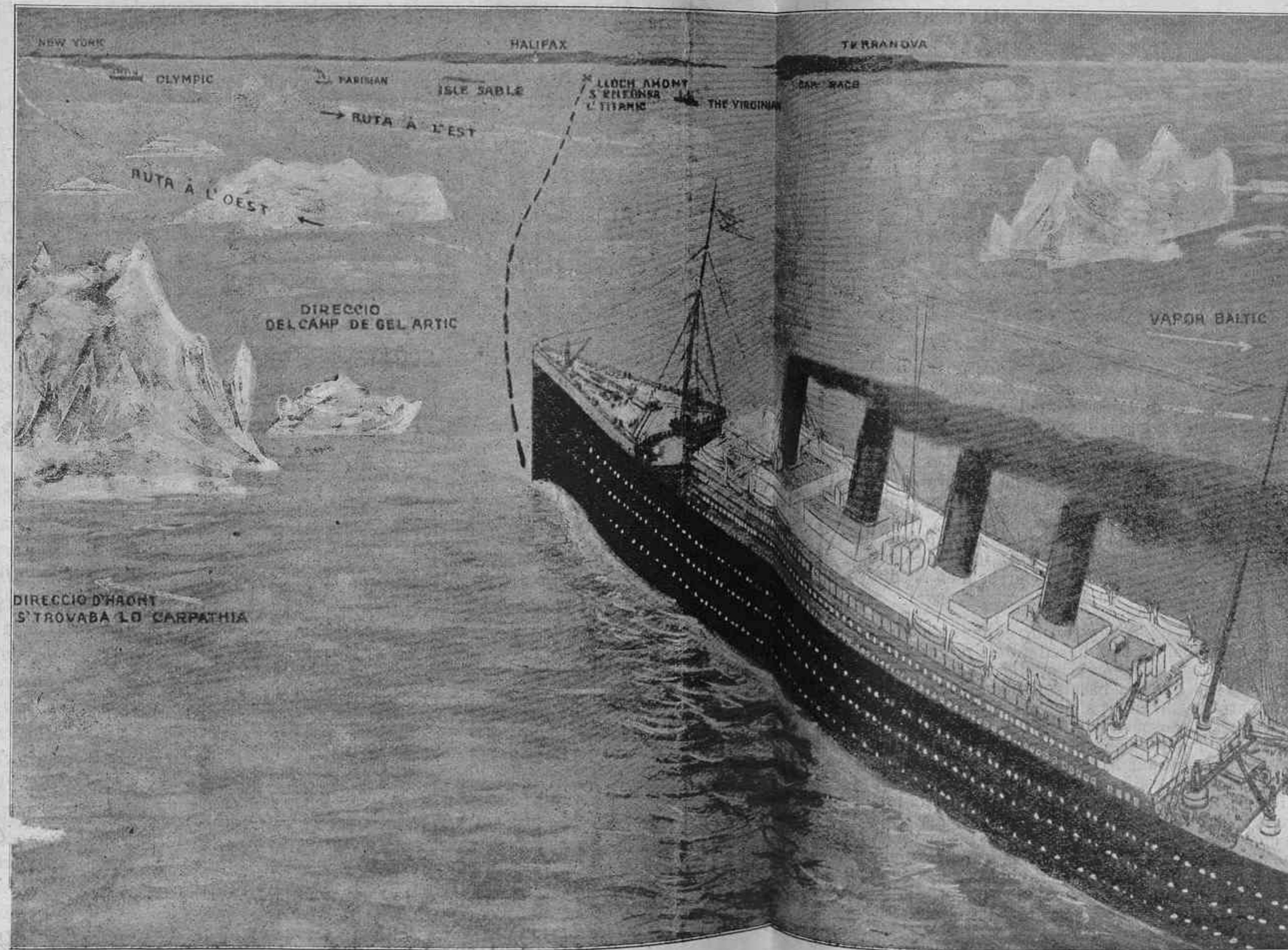
Aspecte que ofería el barco, de nit, marxant normalment y ab totes les llums enceses.

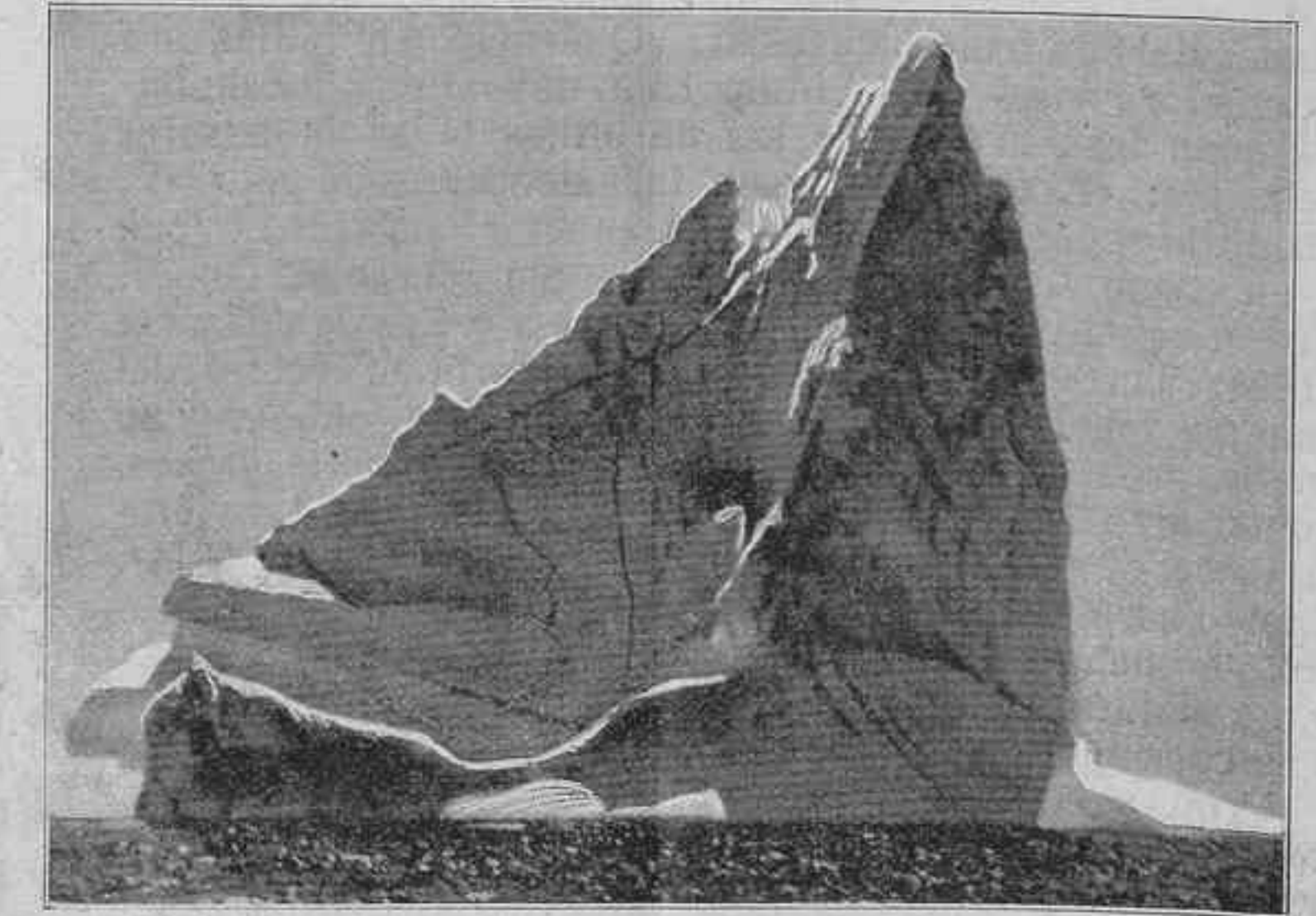
Un tros de la coberta del «Titanic». A l'esquerra una serie de bots salva-vides, penjats y enfundats.

Mr. J. Smith, capità del barco, mort en el naufragi.

El «Titanic», sortit de Southampton, navegant cap a Nova York. (Les indicacions que figuren en el dibuix—compost ab arreglo als últims dades recullits—donen exacta idea del lloc aont va produir-se la espantosa catàstrofe).

Un «iceberg», vist a la vora del banc de Terranova. Se suposa que'l que causà la perdua del «Titanic» seria pel istil d'aquet.

La mult'itud davant de les oficines de la «White Star Line», de Londres, demanant notícies.

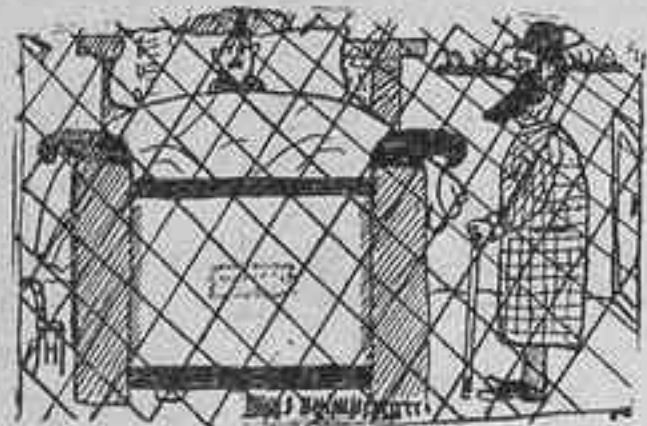

¡Volem esser cubistes!

Tal com ho dic.

L'infrascrit demana que li apuntin, an aqueixa nova secta de redemptors de l'art per l'art. Si tot just són sis, ell vol fer el set; si ja són tres dotzenes, el seu desitg es esser un més a la colla, y si fossin 143—que'ns resistim a créureho—ell tindria a una gran honra el fer la grossa.

Sí, senyors; diguemho ben alt: l'idea que fins avui havíem tingut de la forma, es falsa. En art, la lògica y les matemàtiques dels futuristes, acabaran per esclafar els vicis tradicionals de les patums retardataries. La forma de bellesa ha d'esser enigmàtica, analítica, dinàmica, anatòmica y ostològica, tan ostològica com se pugui. La bellesa ha d'esser de tot, menos natural. L'obra d'art no s'ha de comprendre mai

En Cambó despatxant ab en Prat de la Riba.

al primer cop d'ull; es un gros pecat ferla assequible a les masses pera que tothom l'entengui desseguida. ¿Què'n treuriem ara de contemplar la *Gioconda*, per exemple, si's veu immediatament que allò es allò y que allò està bé? La *Gioconda* està bé, però estaria molt millor si'ns dongués feina a esbrinar la placidesa del seu diví somriure y l'eterna res-

plendor del seu front immaculat. ¿Quin valor té la fins ara encantadora visió de la Mona Lisa, davant d'un joc de bitlles, quan dessota d'aquet joc de bitlles hi ha un lletreret que'ns diu: «Això es un home tallantse'ls ulls de poll»? Y, deixant la seqüetat de la figura y anant a l'ambient..., ¿què es, en resum, l'ambient? ¿No es un plà invisible? Doncs, gravem aquet plà ben agut en la obtusa retina de l'admirat burgès. Torts o drets, de cara, de perfil, d'escors, del modo que sigui, vinguen el plà y l'enquadrament, y, si no n'hi ha prou ab un, posemhi una dotzena, o mitja grossa, que per això som cubistes, pera trobarho tot plà. La vibració, l'aire, el moviment, la sentimentalitat, l'hora justa del meridià, tot això, ¿ho hauríem lograt d'altre modo, en pintura?... ¡Sols el «cubisme» ho ha conseguit!

¡Prou servilisme fotografic!... ¡Res d'impressionisme!... ¡Abaix els termes y les perspectives!... ¡Fòra llums y contrallums! Estudiem; estudiem l'àlgebra y el dòmino; empapemnos be del llogaritme geometric y del doble sis. Cubiquem; cubiquem y perfeccionemnos. Y, quan haguem assolit l'ideal, quan tinguem la Perfecció a dintre del «cub», aleshores exposem y ¡ai d'aquells que intentin entrebancarnos en el nostre camí de gloria!

La disciplina al quadrat, l'acatament al triangle, la devoció a la ratlla dreta y el culte dels plans aguts: heusaquí la Forma. Volum, densitat, síntesi, demostració, abstractisme: heusaquí la tècnica. Convinguem, doncs, en que ab un art que's compon de tants triangles, tants plans punxaguts y tanta *agudesa*, el qui no hi trobi la punta ha d'esser o molt llec o molt patum.

Ab aqueixa teoria, estandart dels cubistes, de que «com menos s'entén més bona es l'obra d'art», no hi volen saber res els panxa-contentes. Perfectament. Aquesta es la millor prova de l'exit del cubisme. Es clar que'ns diran que volem seduir per la estridència, per l'audacia, per la suggestió, per l'espeterament... ¡Que ho diguin! Nosaltres, endavant y fòra, y anar fent, y anar cubicant.

Abans teniem pintors que obligaven a l'espectador a veu-

re un camp de blat allà ont, en realitat, sols hi havia un plat de crema; ara els presentem aqueixa mateixa crema, ab la diferencia de que no es groga, es crema cremada, y el regust de torradet de la crema cremada encara té més merit pel paladar.

Cal confessar que en Rembrandt, y en Goya, y en Vinci, y en Miquel Angel, varen badar, sí, senyors. Si ells haguessin sapigut que'l quid del dibuix era posar visiblement d'acord lo que's veu y lo que no's veu, haurien completat les seves imatges posant dos ulls en les cares de perfil pera que's vegés el de l'altra banda. ¿Que l'idea de les ànimes plàstiques y de les imatges totals es confusa? ¡Me fan riure!... El xacolate no'ns agrada pas clar; ¿per què exigir claretat en l'art pictoric? Quan veiem a entrada de fosc una dòna amanyagant un gat a la falda, les linies de la quía del gat ¿no's confonen ab el bras de la dòna?... Doncs, gat y dòna y dòna y gat, ¿per què, en forma y en esperit, en cos y en ànima, no han d'esser tot d'una pessa, sabent que hi ha dònes que esgarrapen com un gat y gats que estimen els fills com una dòna?...

Me sembla que'ns hem fet entendre...

Y, si no'ns entenen, millor; senyal que lo que acabem de dir es «cubista».

El Sr. Maura.

UN PRECURSOR

ICEO.—Després del *Sansón*, *Aida*, òpera del repertori antic, però de les que's deixen escoltar ab gust, sobre tot quan són cantades per artistes com la Boninsegna y en Guillon, que hi posen tot el seu saber, que es molt; en el duo del tercer acte tenen cada nit grans ovacions.

La senyora Hotskoswka y els senyors Ancona, Nicoletti, Giralt y Gallofre, contribuïren a fer un bon conjunt. En Mascheroni, ab la batuta, admirable.

Pera dimecres estava anunciada la primera de *Mefistofele*, pera quina obra han escriturat el tenor Angelo Parola, que segons diuen es una notabilitat. El protagonista a carrec d'en Nicoletti, que ja sabem farà un bon *Mefistofele*.

ATALUNYA.—*L'Esbogerrada* es una noia del gran món barceloní, que ha hereditat dels *papais* el sentit botiguer y ha sapigut agafar, al colzejar-se ab la gent del dia, un barnís de miss yanki que la fa excèntrica y atrau les simpaties dels que la volten.

Bona xicota, esperitual, hermosa, coqueteja simultaniament ab la passió d'un jove pobre, fogós y lleal, y l'amistat-flirt d'un home riquíssim, madur y reflexiu. En aquet *statu-quo* amorós se fonamenta la comedia, que no comensa, en realitat, fins que ve la forta sotragada econòmica soferta per la familia de la noia, situació que salva ab enginy aquesta, associantse mercantilment ab l'amic dels quartos, el qual per la seva part no aspira ni arriba a treure de la *socia* sinó una utilitat monetaria y un esceptic platonisme. La faula se'ns presenta amenisada ab unes escenes de gelos promoguts pel jove apassionat, qui acaba per casarse, com es de llei, ab *l'esbogerrada*, després de passar els cucs d'un frustrat desafio ab el rival.

Ab sa darrera producció en Muntanyaola ha donat un pas endavant, ¿quí ho dubta?... però no ha fet encara obra definitiva. La seva comedia pateix d'esllanguiment y no s'alsa ben amunt sinó

—Adiós, Valentí y Camp.
—Ola, Sol y Ortega.

per la valenta tentativa que entranya, tentativa certament digna d'elogi. Y no es que'ls quatre actes de que consta l'obra's fassin pesats en el sentit abstracte de la paraula, no. S'escolten ab complascencia y fins ab gust. Es que'l public espera, espera mas, espera sempre, sense interessarse per l'acció, que es, efectiva, poc interessant. Per això aqueixes obres estrangeres vament, poc interessants. Per això aqueixes obres estrangeres gestiva ni en mogudes plasticitats, ens sorprenen y encanten, es que forsosament deuen posseir altres qualitats substituïbles, com són la ironia punyenta, l'esperitualitat de frase, l'originalitat de pensament y fins l'excelencia de presentació y interpretació (de lo qual l'autor no'n té cap culpa, però'n paga la pena), tot això ab un caracter absolut y aclaparador.

El dialóg de *L'Esbogerrada*, sense tenir la brillantès y causticitat que'l gènere reclama, o, millor dit, a que'ls mestres de aqueix gènere ens tenen acostumats, es pulcre y distingit. Això, si anem a mirar, es molt, encara que la moderna alta comedia exigeixi quelcom més que tot això.

Repetim lo que diguerem aleshores de l'estrena de l'*Ex-Ministre*: en Muntañola es dels que porten el foc sagrat a dintre; té pasta, voluntat, vocació y observa bé, però no ha trobat encara l'obra. El dia que ensopegui ab un bon assumpte de comedia o drama, fortament interessant, estem segurs que'ns farà parar quedats. Y aleshores no l'aplaudirem pera alentar-lo, com ara, sinó pera ferli justícia de la bona, unint els nostres olis a la seva consagració definitiva.

Tocant als actors, devem fer acatament en primer lloc an en Galceran, que fa un tipo comic esplendit; a l'Emilia Baró, y als dos directors Borràs y Bergés, que hi posen tot lo que saben y poden.

NOVEDADES.—L'aconteixement teatral de la setmana han sigut les tres funcions que ha donat la companyia d'en Le Bargy.

Veient aquest gran actor francès, que fuig d'efectismes, de grans crits, pera salvar les escenes difícils, d'amaneraments de tota mena, es com se té l'impressió de cosa viscuda que ha de donar el teatre. En Le Bargy té, ademés, una distinció y una naturalitat que són patrimoni de poquissims actors.

En les dugues obres que li hem vist, *Le Marquis de Priola* y *Cyrano de Bergerac*, s'ha mostrat igualment just y sobri, en la primera donant vida a un personatge difícil y en la segona cantant els versos com ningú.

També són notables actors M. Damaris y Mme. Andree Miry. El reste de la companyia, discret.

Acabada aquesta *tournee* y despedit en Villagómez ab unes representacions del *Teatro de los niños*, d'en Benavente, debutarà en aquet teatre la companyia del gran actor italià Sainati, a qui esperen ab forsa interès els aimants de l'art dramatic.

PRINCIPAL.—Han continuat les representacions de *Theodora*, fins avui, que'ls cartells anuncien l'estrena d'*Elektra*, de Hofmansthal, traduïda per Joaquim Pena. Hi anirem, perquè es un aconteixement.

S'assegura que en Gual, al retornar de Madrid, donarà, en aquet teatre, un cicle de representacions iguals que les que ha donat al «Princesa».

«EN ESPAÑA NO SE LEE»

—¿No has llegit la Vita Nuova?
—Y cah, home!... Al contrari. Ara acabo d'arribar de Civitavechia!...

L'ESQUELLA, catalana ans que tot y per damunt de tot, se complau en registrar aquets dos fets que, valguin lo que valguin y deixin o no deixin rastre, indubtablement «no succeeixen cada dia».

LA festa de Sant Jordi, patró dels catalans, no ha tingut el caracter que tingué alguns anys. Oficis religiosos y visites al Sant, al palau de l'antiga Generalitat. Moltes cares rialleres y vestits elegants a la fira de roses tan tradicional. Això, sí; però el geste patriotic d'altres anys, se'l va endur de conquesta l'«Orfeó Català».

ESQUELLOTS

OBLIDANT per un moment lo que constitueix la nostra «marca de fàbrica», però complint lo que considerem el nostre dever, anem a posarnos una mica serios.

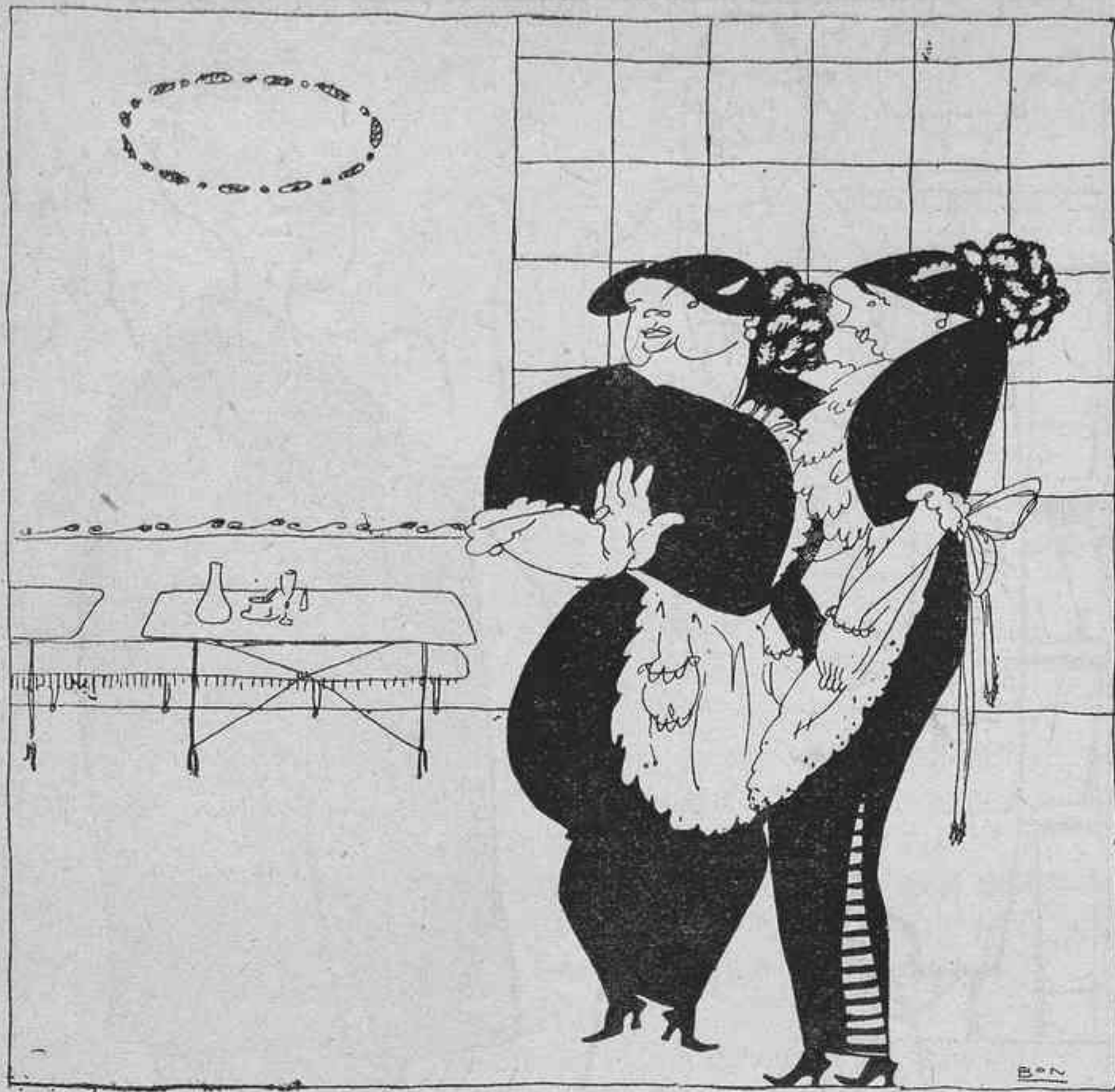
Els llorers conquistats a Madrid per en Gual ab les seves conferencies sobre *El geni de la Comedia* y els recullits per l'Orfeó Català ab els seus celebradissims concerts, representen un triomf pera Catalunya y escampen a l'entorn nostre un perfum de gloria y d'alegria que serena les idees y aixampla l'esperit.

LEGIM:

«L'arcalde ha rebut una carta del *maire* de París, en la que li demana datos relatius a l'iluminació de les vies públiques d'aquesta ciutat.»

Està molt bé.

Però com que'l nostre arcalde, ocupat en mil *niñerías* diverses, Deu sab quan li respondria y al de París els datos demanats potser li convenen depressa, nosaltres li contestarem en lloc del senyor Sostres.

«ELEGANTES CAMARERAS...»

—Ja veurà, aquet governador, si'ns persegueix massa...
 —¿Què farem?
 —¿Què?... Ens declararem sufragistes y organitzarem cada dia dugues manifestacions tumultuoses.

EPECTE NATURALISSIM

—¿Què ho fa que ara falten tants aprenents a tot arreu?
 —Molt senzill. ¿No veu que les *secuestradoras* els tenen tots acaparats?...

Y, en francès del que en les grans solemnitats gasta en Batlle d'*El Diluvió*, pera que'ns entengui millor, li direm:

—Mossiú: L'iluminación de la nostra cité nus coste un ull de la caré y no nus serveix de ré.

Veushoaquí tut ben explicué, sense embuts ni romancés.

Salut y pissetés y molts recadés a mossiús Fallieres y Poincaré.—

Ara, estarem uns quants dies a l'aguait, pera veure si els grans diaris de París publiquen la nostra carta.

Que la publicaran, vaia si la publicaran!...

VÀ de festa.

Les colonies mallorquina, menorquina y ibisenca, han organitzat, pera'l diumenge, 28, un gran festival al Park Güell.

Pera ballar com cal les danses típiques del país, han sigut contractades parelles y tamborilers que venen expressament de les illes. També hi assistiran una celebrada cobla empordanesa, dues societats corals y una banda militar.

Les companyies de vapors portaran *s'eslots* a meitat de preu.

Tenim, doncs, probabilitats de menjar ensiamades fresques.

ENCARA estem ab això?

«Va despertando cierta inquietud en la opinión pública—diu el *Ciero*, empenyat en seguir expremment la taronja de la *secuestradora*—la tardanza del Laboratorio médico-legal en dictaminar acerca de las grasas y líquidos que, procedentes de los registros efectuados, le remitió el juzgado especial con tal objeto.»

Al nostre apreciable confrare l'han informat malament.

Lo que en efecte va despertant en el public *cierta inquietud* es la tardanza de *certs* diaris en tornarli totes les monedes de cinc centims que, explotant *certa* desguitarrada novela, han vingut fentli esquitxar durant una pila de setmanes.

D'això sí que'n pot estar *cert* el popular colega.

Y si ho dubta, fassi la proba.

Anuncii qualsevol dia que torna els quartos a tots els lectors seus, que, en aquest assumpte, se considerin enganysats.

Veurà quines empentes hi haurà tot seguit a la seva administració.

LA Xirgu y el negre *Panchito* varen assistir a la festa Zubiaurre, a cà'n «Fayans».

El negre *Panchito* y la Xirgu varen recitar unes quantes poesies.

La Xirgu y el negre *Panchito* foren ovacionats...

Perquè'l negre *Panchito* y la Xirgu varen entusiasmar a la concurrencia.

Y, al sortir, deia un senyor que pe'n Campoamor delira:
 «En este mundo traidor
 todo es según el color
 del cristal con que se mira.»

PER la premsa diaria y per la noteta que donem nosaltres més amunt, ja's deuen haver enterat de l'exit de l'«Orfeo Català» a Madrid.

Tots, coristes y professors, han sigut festejats ab veritable deliri.

Sobre tot la senyora Werlhe, la professora de les nenes, s'ha fet allí molt popular. Al parlar del director, tothom l'anomena an ella:

—¡Hay que Werlhe, a ese Millet!—diuen els madrilenys.

BARALLES per l'amo.

En Guñalons y en Doménech, les dues llumaneres més grosses del radicalisme regidorenc, han estat a punt de clavarse unes quantes pinyes en plé Consistori.

Y tot pera fer l'ali-oli al quefe, a l'amo, al burgès, a qui no coneixen encara prou, a pesar d'haverhi menjat tants plats de sopes.

¿Què'n treieu, tontos, de repartirvos vosaltres les pinyes... si ell acabarà per menjarseus els pinyons?

EL mar, aqueixa vella neguitosa d'insaciabls instints, acaba d'oferir a l'humanitat un altre quadro esgarrifós d'alta tragedia.

El fet va ocórrer la nit del diumenge, dia 14. De resultes d'una violenta topada ab un *iceberg* (banc de gel), va enfonsarse, a prop de Nova-York, ont se dirigia, el paquebot «Titanic».

de la companyia anglesa «Withe Star Line»; el barco més gros del món y... de més bones condicions de seguretat, segons els tècnics.

El «Titanic» portava a bordo, en el moment del sinistre, ademés de molts milions en càrrega comercial, joies y diners, més de dos mil persones, de les quals se'n pogueren salvar unes vuit centes, quasi tot dònnes y criatures.

Aquet darrer dato parla molt eloqüentment en favor dels anglesos y nordamericans, doncs vol significar que són els infants y les dònnes lo que tenen en més estima.

**

Dato que'ns podem apuntar nosaltres y aplicarlo quan vingui el cas..., un cas com el que va succeir l'altra tarda a Barcelona, aont, a conseqüència d'una falsa alarma en el cine del «Triomf», va tothom atropellarse bàrbarament a les portes del local, resultant, segons ressenya del Dispensari, que dels nombrosos ferits y contusionats, a causa de trepitjades y empentes, la majoria són nois que no arriben a deu anys.

¡Si pera pujar al tramvia no sabem distingir sexes ni edats, què hem de fer quan els elements foc o aigua ens amenassen!... Ens es tan dolça la vida, als llatins, que quan arriba l'hora de defensarla ho fem a cosses y a cops de colze... contra'ls vells y les criatures.

SABEN que es interessantíssima, devegades, la secció telegràfica dels nostres diaris?

En un d'ells varem llegirhi, l'altre dia, aquets dos partes, vinguts de quí sab aont:

«Muchísimas personas han observado el eclipse valiéndose de cristales ahumados.»

«El Capitán general interino ha visitado la Granja modelo, donde fué obsequiado con leche acabada de ordeñar.»

¡Ja veuen perquè's molesta als pobres fils telegrafics!

**

Seguint per semblants viaranys, no'ns extranyaria gens que qualsevol dia ens trobessim en algun diari ab una noticia pel istil d'aquesta:

«Ayer llegó de Mallorca por la via marítima el vapor *Jaime primero*.»

O d'aquesta altra:

«Ha fallecido don Fulano de Tal. A consecuencia de esta desgracia, su señora ha quedado viuda.»

ENTRE les diverses observacions que sobre el darrer eclipse de Sol han aparegut en la premsa, cap tan curiosa com la que va fer *Le Matin*.

«L'eclipse d'ahir—deia aquet diari—ha obtingut l'aprobació de tothom.»

Es, segurament, la primera vegada que a París se realisa un fet de tanta *altura* sense reclamacions, queixes ni protestes de ningú.

¿Haurà sigut, potser, perquè en ell no hi havia interessos compromesos ni dònnes embolicades?

HAN desaparegut de la vila d'Anglès—diu una correspondència de Girona—el jove Josep Vidal y la senyoreta Dolors V. Rosés, de 22 anys.

Ja'ns sembla estar llegint les exclamacions del senyor Bono en *El Noticiero*, tan bon punt s'enteri de la *extranya* nova.

«Enriqueta Martí debe responder de esos desaparecidos. ¿Dónde están los dos niños de Anglès? ¿En qué sopera ha escondido sus huesos?... Si la secuestradora no da inmediata cuenta del paradero de esos tiernos mártires, dos nuevos crímenes deberán sumarse á las siete ú ocho docenas que, segun nuestros cálculos, pesan ya en la actualidad sobre la conciencia de esa mujer siniestra y nupara.»

Apa, Blowitz del carrer de Lauria, no'ns fassi quedar malament!... ¡Atreveis, home!

No vindrà pas d'una *macaderia* més...

PER mantenir del public l'espectació latent, després de l'Enriqueta del carrer de Ponent, ab tota aquella *historia* de crims espelusnants, delictes misteriosos y enterraments d'infants; ha vingut «donya Elena», qui ha guillat d'improvís descobert son proposit de fê un noi fonedís. Veiam—si la taronja veuen que va rajant—després d'aquet *romanso* quin altre inventaran.

SALA GRANADOS.—En el coquetó salonet que, pera música *di camera*, té en Granados a l'Avinguda del Tibidabo, va tenirhi lloc, diumenge a la tarda, un interessant concert donat pel doble quintet de París, «Le Decem».

CAS UNIC

—Vayan entrando, señores!... Asombroso fenómeno!... Aquí s'ensenya l'unic ciutadà que encara no ha sigut cridat a declarar en el procés de l'Enriqueta!

El programa era exquisit; el formaren obres d'en Schubert, d'en Mozart y d'en Beethoven. L'interpretació no pogué ésser més justa y més delicada. Nostra felicitació a tots, però especialment al senyor Fernand Gillet, que'ns donà de l'oboe una impressió dolcíssima y fins ara inconeguda pera nosaltres.

La concurrència abundant y distingida, escoltant ab religiosa atenció durant tot el concert. Llàstima que dongués la nota discordant una senyora que va cometre l'indelicadesa de no volguerse treure el sombrero o retirarse a les darreres files, malgrat haverli pregat y avisarho aixís programes y cartells.

Diumenge vinent, segon de la serie pel quartet «Renaixement».

UN periodic, referintse a l'Exposició de pintura cubista que'l dissabte va inaugurar-se a la Galeria Dalmau, deia la vigília de l'obertura:

«Barcelona, archivo de la cortesia, no ha de desmentir su noble intelectual abolenço...»

—¡Ah!—ens ha dit un barceloní que ha visitat l'Exposició:— ¡Ja sabia lo que's feia aqueix diari, al apelar a la nostra cortesia!... Perquè, creguin que se'n necessita molta, veient allò, pera no sortir al carrer a cridar la Guardia civil...—

Es, aquesta, una opinió tal vegada poc afalagadora, però ens ha semblat filla d'un convenciment sincer.

Y—allò que sol dirse—davant d'una convicció honradament sentida, ¿quin remei ens queda sinó callar y inclinarnos ab respecte... y comensar a avisar a la Guardia civil, per si acàs al ultim el barceloní se determina a cridarla?

EL diputat a Corts senyor Bertrán y Musitu acaba de sortir en l'expres cap a Madrid.

¿Si anirà a cercar també l'aplauso?...
¡Envejós, més que envejós!

S'anuncia la vinguda d'una comissió de turcs. Diu que venen a oferirnos el seu comercial concurs; a estudiar nostres productes, coneixe nostres costums y qui sab si a fê el preambul d'un tractat hispano-turc. Els proposits que aquí els porta són ben clars y coneguts. ¿Venen d'Orient a *orientarse*, sabem que tenen bon gust, y que'ls agraden les turques, però que no'n fan cap mal ús?...

Que vinguin, sempre que vulguin,
que aquí seran ben rebuts.

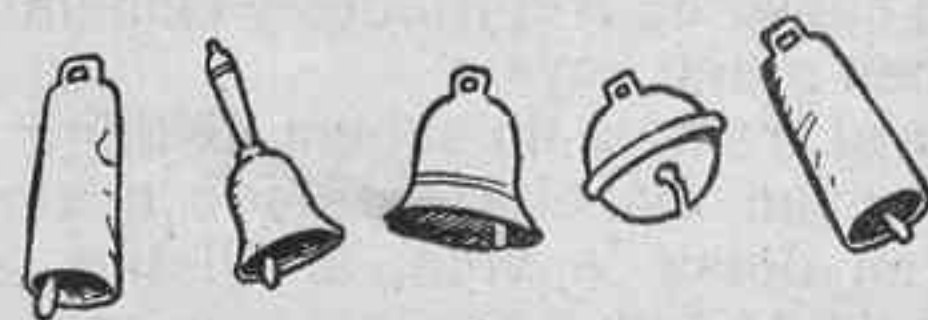
A la Tòmbola de Caritat instalada a câ'n Reig. Un senyor, que es autoritat barcelonina, y de les grosses, y a qui no nomenarem per discreció, allarga una pesseta a una de les noies que fan guardia darrera'l taulell.

—¿Un número, desitja?—fa aquesta molt amable.

—Sí, senyoreta.

—¿Se'l vol pendre vostè mateix?

—No; tant se val que me'l dongui... ¡Estic tan acostumat a que me'l prenguin!

QÜENTOS

A la porta d'un casino mercantil:

—Haig d'escriure an en Rocafreda... Quin tractament li donaries: «honorabile senyor»?

—Cah, home!... Un murri, un pillet, un lladregot com ell, «honorabile senyor»?

—Y doncs, què?

—Jo, de tu, li posaria «estimat colega», y res més.

Pensament d'un abonat a la *Red Inter-urbana*:

«Es molt més facil parlar ab els morts per medi de l'espiritisme, que no ab els vius per medi del telefon.»

Preguntaven an en Miranius:

—Has perdonat mai a algun enemic teu?

—Prou! Més d'una vegada.

—Y a quin noble sentiment has obeit, al perdonarlo?

—Al sentiment de veure que era més gran que jo.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

© Número solt: 10 centims - Atrassats: 20 ©

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

Llibrería Espanyola, Rambla del Mitg, 20

BARCELONA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Fòra de Barcelona, cada trimestre:

Espanya, 3 ptes.—Extranger, 5

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

EDICIONS POPULARS D'EN SANTIAGO RUSIÑOL
DUES OBRES DE GRAN EXIT

EL PINTOR
DE MIRACLES

Preu: 1 pta.

LA VERGE
DEL MAR

Preu: 1 pta.

ALGO

POR JOAQUÍN M.ª BARTRINA

Edición ricamente decorada:
Ptas. 4

COLECCIÓN DIAMANTE
TOMO 114

JORGE MANRIQUE

POESÍAS

Un tomo: Ptas. 0'50

Juanita

La Perfecta Cocinera

Un tomo: Ptas. 2

Plantas que curan y plantas que matan

Ptas. 2

Demà, dissabte,

dia 27

Número extraordinari

Número extraordinari

demà, dissabte,

dia 27

LA CAMPANA DE GRACIA

publicarà notes gràfiques de

EL NAUFRAGI DEL «TITANIC», ELS CAMPS Y LA PLUJA, L'«ORFEÓ CATALÀ»
Y EN GUAL A MADRID, L'OBERTURA DE CORTS, etz., etz.

8 planes d'illustració y text

10 cents.

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuo o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

DON LACANDRO AL FONS DEL MAR

—Remanoil... Això sí que fora un bonic tresor pera la meva República!

PIÇARRO